

از مجموعه مقالات نشست تخصصی «کارگروه ملی سازگاری با کم‌آبی»:

آب، غذا و کمیابی؛ به سوی مردم‌شناسی گسترده‌تر ناامنی منابع

هیئت محترم وزیران مورخ ۱۳۹۶.۱۲.۰۶ «کارگروه ملی سازگاری با کم‌آبی» را به تصویب رساند و متعاقب آن نشستی یک‌روزه در مردادماه ۱۳۹۷ با همکاری مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، پژوهشکده مهندسی آب دانشگاه تربیت مدرس و موسسه تحقیقات آب وزارت نیرو و موسسه تحقیقات فنی و مهندسی وزارت جهاد کشاورزی برگزار شد. مقاله «آب، غذا و کمیابی؛ به سوی مردم‌شناسی گسترده‌تر ناامنی منابع» که آگوست ۲۰۱۴ در مجله منتشر شده، از جمله مقالاتی بود که به مناسبت برگزاری این نشست، ترجمه و منتشر شد. ۴۷

کمبود آب و غذا، دو مورد از بزرگ‌ترین چالش‌هایی هستند که بشر در قرن پیش رو با آن‌ها مواجه می‌شود. درحالی‌که درک تئوریک ما از نحوه آسیب‌پذیری و مقابله بشر با گرسنگی نسبتاً رشد خوبی داشته، اما تحقیقات مردم‌شناسی در مورد مشکلات متناظر در حوزه آب، محدود است. با ملاحظه دقیق گزاره‌های استنتاج‌شده از ادبیات غذا در برابر آنچه در مورد آب دانسته می‌شود، هدف ما در این مقاله، پیشبرد شناسایی، نظریه‌پردازی و آزمون یک مردم‌شناسی گسترده‌تر از ناامنی منابع است. تحلیل ما بر این موارد متمرکز است:

۱- دلایل ناامنی منابع در سطح جامعه

۲- واکنش‌های مقابله‌ای به ناامنی منابع در سطح خانواده

۳- اثر ناامنی بر بهروزی عاطفی و سلامت روانی در سطح فرد

بر مبنای یافته‌های خود استدلال می‌کنیم که تجارب بشر از ناامنی غذایی و آبی به قدر کافی شباهت دارند که به تئوری گسترده‌تر ناامنی منابع شامل نحوه مقابله افراد و خانواده‌ها کمک کنند. البته تفاوت‌های مهمی هم بین ناامنی آبی و ناامنی غذایی وجود دارد که از آن جمله، نقش عوامل ساختاری (همچون بازارها) در ایجاد آسیب‌پذیری‌های سطح جامعه است. این بیانگر آن است که ناامنی غذایی و آبی همچنین می‌تواند چالش‌های خانوادگی و صدمات فردی را در مسیرهای مستقل ایجاد کند.

امروزه، مشخص شده که آب و غذای ناکافی، دو مورد از بزرگ‌ترین چالش‌های منابع طبیعی -و عدالت اجتماعی- هستند که جوامع در قرن پیش رو با آن‌ها مواجه می‌شوند (۲۰۰۵، ۱۹۹۸، ۲۰۱۰). دیدگاه‌های قدیمی به مقابله با این مشکلات به دلیل چالش‌های جدید نهادی، اقلیمی و جمعیت‌شناختی که با آن مواجه هستیم ناکام می‌مانند (۲۰۰۷).

۲۰۱۰). در نتیجه، این ضرورت وجود دارد که مردم‌شناسان رویکردهای جدیدی را برای درک و پرداختن به ناامنی غذایی و آبی ایجاد کنند. درک چگونگی تأمین نیازهای اساسی آب و غذای بشر - و آنچه از لحاظ زیستی و اجتماعی و در صورت عدم توفیق در تأمین آن‌ها اتفاق می‌افتد - از مدت‌ها قبل یکی از عوامل پیشرفت‌های نظری در مردم‌شناسی بوده (۱۹۶۸، ۱۹۸۹، ...) و کماکان برای مردم‌شناسان فرهنگی، باستان‌شناسان و مردم‌شناسان زیستی هم از اهمیت بسزایی برخوردار است.

در این مقاله، در مورد پتانسیل ادبیاتی بحث می‌کنیم که درک نظری مردم‌شناسان از آب و غذا به عنوان منابع ضروری برای حیات بشر را دربر می‌گیرد. درحالی‌که درک تئوریک ما از نحوه آسیب‌پذیری و مقابله بشر با گرسنگی نسبتاً رشد خوبی داشته (۲۰۱۲)، اما تحقیقات مردم‌شناسی در مورد مشکلات متناظر در حوزه آب، محدود است (۲۰۱۰). با ملاحظه دقیق گزاره‌های ریشه‌دار استنتاج‌شده از ادبیات غذا در برابر شواهد مردم‌شناختی، تاریخی و زیست‌فرهنگی در مورد آب، هدف ما شناسایی و بیان روشن‌تر و درک مشترکات و نقاط افتراق مهم است. همان‌طور که نشان خواهیم داد، این یک مبنای متقن‌تر برای حرکت در راستای شناسایی، نظریه‌پردازی و آزمون یک مردم‌شناسی گسترده‌تر از دلایل و پیامدهای ناامنی منابع فراهم می‌کند.

با توجه به وجود احتمالی خط سیرهای متناظر مهم در مفهوم‌سازی ناامنی غذایی و آبی، ثابت می‌کنیم که این متناظرها هم ممکن است در درک نظری ما از دلایل و نتایج این پدیده در سطوح جامعه، خانواده و فردی شناسایی شده باشد. یکی از اهداف آزمون این پدیده در هر سه سطح، پیشبرد درک خود به فراتر از منابع خاص یا موارد فرهنگ‌شناختی منحصر به فرد به منظور شناسایی و طرح برخی از گزاره‌های نظری مهم در ارتباط با چگونگی تجربه ناامنی منابع توسط بشر است.

بنابراین ما بر سه سؤال اساسی و هر کدام با سطوح مختلف تحلیل، تمرکز می‌کنیم:

۱- قدرتمندترین پیشران‌های شکل‌دهی آسیب‌پذیری‌های جامعه در برابر ناامنی منابع چیست؟

۲- کدام راهبردهای خانواده، اثربخش‌ترین راهبردها برای مقابله با ناامنی منابع به نظر می‌رسند؟

۳- هزینه‌های زیست‌فرهنگی فرایند مقابله چیست، یعنی زمانی که افراد بیشتر از ظرفیت خود تحت فشار برای واکنش اثربخش قرار می‌گیرند چه اتفاقی می‌افتد؟

برای مطالعه و دریافت متن کامل این مقاله، روی لینک زیر کلیک کنید.